

(۱)

ماه مبارک رمضان ماه عبادت و عمل است

ستایش مخصوص ذات خدایی است که پروردگار جهانیان است، همان خدایی که در قرآن کریم می فرماید: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ} ترجمه: «ای کسانی که ایمان آورده اید! روزه گرفتن ماه مبارک رمضان بر شما نوشته (فرض) شده است، همانطوری که بر ملت‌های پیش از شما نوشته (فرض) شده بود، تا باشد تقوا پیشه کنید»، گواهی می دهم بر اینکه نیست معبود برحق جز الله یکتا و بی‌همتا، و گواهی می دهم بر اینکه سردار و پیامبر ما حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بنده و فرستاده خداوند است، آن پیامبر در حدیث شریف چنین می فرماید: «کسی که ماه مبارک رمضان را با ایمان کامل و یقین روزه بگیرد گناهان گذشته او بخشیده می شود»، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ ، وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

اما بعد!

یکی از احسان و فضل خداوند متعال بر بندگانش این است که برای آنها اوقات مخصوص برای خیر و ثواب قرار داده است، که در آن اوقات خیر زیاد و رحمت و مهربانی های زیاد نازل می شود، و پاداش عبادت در آن وقت بسیار است، پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «همانا پروردگار شما در روزهای مخصوص سال رحمت و مهربانی خویش را بر شما نازل می کند پس کوشش کنید تا در معرض این رحمت ها قرار گیرید، چون اگر برای یکی از شما این مهربانی و رحمت نصیب شود پس از آن هیچگاه بدبخت و شقی نمی شود»، بزرگترین و با شرف ترین این اوقات همانا ماه مبارک رمضان است، چنان ماهی که روزهای آن بهترین روزهای سال و شبهای آن بهترین و با فضیلت ترین شبهای سال است، پیامبر صلی الله علیه وسلم همیشه اصحاب خود را به رسیدن ماه مبارک رمضان که بیانگر نعمت و بخشش الهی است بشارت می

(۲)

داد، از حضرت ابی هریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «ماه مبارک رمضان که ماه خیلی با مبارک و با برکت است فرا رسیده است، خداوند متعال روزه گرفتن روزهای آنرا فرض نموده است، چون در این ماه دروازه های آسمان و دروازه های رحمت خداوند گشوده می شود، و دروازه های دوزخ بسته می شود، و شیاطین گمراه کننده به غول و زنجیر کشیده می شود، خداوند در این ماه یک شبی را قرار داده که عبادت در آن شب بهتر از هزار ماه است، کسی که از خیر این شب محروم شود خیر و ثواب بزرگی را از دست می دهد».

اصحاب پیامبر صلی الله علیه وسلم همیشه از خداوند متعال می خواستند تا ایشان را به ماه مبارک رمضان برساند و در انجام کارهای خیر و ثواب یاری شان نماید، ابن رجب رحمت الله علیه می فرماید: بسیاری از نیکوکاران در شش ماه اخیر همیشه از خداوند متعال میخواستند تا آنها را به ماه مبارک رمضان برساند، و سپس شش ماه دیگر از خداوند متعال می خواستند تا عبادت مباح مبارک رمضان آنها را به درگاه خویش بپذیرد. و یحیی بن ابی کثیر چنین دعا می کرد: «بار خدایا! مرا به ماه مبارک رمضان تسلیم کن و ماه رمضان را به من تسلیم نما، و آنرا پذیرفته شده از من تسلیم شو»، و از جابر بن عبد الله رضی الله عنهما روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم به منبر برآمد، زمانی که به درجه اول برآمد فرمود: آمین. سپس به درجه دوم برآمد و فرمود: آمین. سپس به درجه سوم برآمد و گفت: آمین. اصحاب کرام گفتند: ای رسول خدا! شنیدیم که سه بار آمین گفتی؟ رسول الله علیه سلام فرمود: «زمانی که به درجه نخست برآمد حضرت جبرئیل امین نزد آمد و گفت: بدبخت باد انسانی که ماه رمضان بر او بیاید و سپس بدون اینکه گناهان این انسان بخشیده شود بگذرد، پس من گفتم: آمین....»

(۳)

ما در استقبال این مهمان بزرگ قرار داریم که چند روز بعد نزد ما می آید، بر ما لازم است تا به پیروی از پیامبر صلی الله علیه وسلم و یاران او در این ماه مبارک بر انجام عبادت و اعمال نیک بکوشیم، پس بر هر فرد مسلمان ضروری است تا در قدم نخست نیت خود را درست نماید، چون با نیت است که عبادت خداوند متعال به درگاه او پذیرفته می شود، زیرا که نیت راز پذیرفته شدن اعمال نیک است، چون پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «به درستی که پذیرفته شدن اعمال منوط نیت درست است، و همانا برای هر شخص ثواب و پاداش همان چیزی داده می شود که نیت نموده است، پس هر کسی که به سوی خدا و پیامبرش هجرت نماید ثواب چنین هجرت نصیبش می شود، و کسی که به سوی دنیا هجرت کند آنرا درمیابد، و کسی که هدفش رسیدن به زنی بوده باشد حتما با او ازدواج می کند، پس هجرت هر کس به سوی آنچه می باشد که آنرا می خواهد»، و از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «خداوند متعال می فرماید: هر عمل بنی بشر از خود اوست مگر روزه اش، پس او از من و برای من است و من پاداش او را می دهم، و روزه سپر است، پس وقتی یکی از شما روزه بودید حتما از اعمال و گفتار بیهوده و لهو و لعب پرهیز نماید، پس اگر کسی او را دشنام بدهد و یا با او جنگ کند باید بگوید: من شخص روزه دار هستم، سوگند به ذاتی که روح محمد در دست اوست همانا بوی دهان انسان روزه دار نزد خداوند خوشبوتر و زیباتر از بوی مشک است».

همچنان باید مسلمان روزه دار در ماه مبارک رمضان عبادت و اعمال نیک را زیاد انجام دهد، و به آموزه ها و توصیه های پیامبر صلی الله علیه وسلم همچون با عجله افطار نمودن و تأخیر نمودن در سحری پایبند باشد، چون پیامبر خدا می فرماید: «همیشه امت من بخیر و نیکی می باشد تا وقتی به زودی افطار نماید و سحری را تأخیر کند»، و همچنان

(۴)

می فرماید: «سحری کنید چون در سحری کردن برکت است»، همچنین نباید در خوردن و مصرف غذا و طعام زیاده روی و اسراف نکند، چون خداوند متعال می فرماید: {وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ} ترجمه: «بخورید و بنوشید، ولی اسراف نکنید، چون خداوند اسراف کاران را دوست ندارد»، و پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «انسان ظرف بدتری از شکمش پر ننموده است، برای بنی بشر همان قدر غذا خوردن کفایت می کند که کمر او را راست نگه بدارد، پس اگر حتما باید بخورد پس یک تلت شکم خود را برای غذا و یک تلت دیگر آنرا برای آب و یک تلت آنرا برای نفس خود نگه بدارد».

و چقدر خوب خواهد بود اینکه ثروتمندان نیازمندی فقرا را در این ماه مبارک احساس نمایند، چون ماه رمضان ماه سخاوتمندی و بخشش است، ماهی است که در آن مفاهیم واقعی رحمت و مهربانی بر یتاما و بیوه زنان و فقرا و مساکین به تمام اشکال همبستگی ملی آشکار می شود، پس این گونه همبستگی باعث ادخال خوشحالی و سرور در قلب آنها می شود، چون از عبد الله ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که می فرماید: «پیامبر صلی الله علیه وسلم با سخاوتمندترین مردم بود، و بیشترین سخاوت را در ماه مبارک رمضان هنگامی که با حضرت جبریل دیدار می داشت انجام می داد، چون هرشب ماه مبارک رمضان با حضرت جبریل دیدار می نمود و قرآن کریم را براو تکرار می کرد، پس پیامبر صلی الله علیه وسلم با سخاوتمندتر از باد آزاد بود»، این سخاوتمندی مخصوص تنها نفقه نبود، بلکه مفهوم آن واسعترا از آن بود پس شامل نیکویی، صلئه رحم، مهربانی و محبت و رعایت حقوق و وجایب می شد.

همچنین باید مسلمان بر انجام افزایش عبادت تلاش نماید، مانند تلاوت قرآن، تفکر معانی و مفاهیم آن، نماز تراویح، چون پیامبر (ص) می فرماید: «کسی که ماه مبارک رمضان را با ایمان و یقین کامل روزه

بگیرد گناهان او بخشیده می شود»، همچنین می فرماید: «کسی که شب قدر را با ایمان و یقین کامل نماز بخواند گناهان گذشته اش بخشیده می شود»، و از حضرت عائشه رضی الله عنها روایت است که می فرماید: شبی پیامبر (ص) نیمه شبی خارج شد و در مسجد نماز ادا کرد، پس مردم نیز مانند او نماز ادا کردند، پس مردم در صبحگاهان پیرامون این نماز گفتگو کردند، پس اکثر آنها جمع شدند و با او نماز ادا کردند، پس مردم بیشتر در این باره باهم صحبت کردند و در شب سوم اهالی مسجد زیاد شد، پس پیامبر صلی الله علیه وسلم برآمد و همه باهم نماز ادا کردند، چون وقتی شب چهارم در رسید مسجد گنجایش اهالی اش را نداشت حتی که به نماز صبح برآمد، پس وقتی نماز صبح را ادا کرد به سوی مردم روی آورد و دعا نمود، سپس فرمود: «امابعد! همانا جایگاه شما بر من پوشیده نیست، لیکن ترسیدم تا میادا بر شما فرض شود و از ادای آن عاجز شوید»، سپس حضرت عمر رضی الله عنه زمان خلافتش طوری دید که باید مردم را گردهم جمع نماید و یک قاری برایشان نماز و قرآن بخواند، پس از عبد الرحمن بن عبد القاری روایت است که می فرماید: شبی در ماه مبارک رمضان با حضرت عمر رضی الله عنه به سوی مسجد رفتیم، دیدیم که مردم پراکنده و متفرق بودند، و هر کس به تنهایی خود نماز ادا می کرد، و گاهی یک نفر نماز می خواند و یک گروهی به او اقتدا می کردند، پس حضرت عمر رضی الله عنه فرمود: «به نظر من اگر اینها را بر یک قاری جمع نمایم بهتر خواهد بود، سپس تصمیم گرفت و آنها را به امامتی حضرت ابی بن کعب جمع نمود تا سنت نماز تراویح برپا شود و میان مسلمانان یکپارچگی و اتفاق ایجاد گردد.

با اینکه روزه واقعی روزه گرفتن از همه گناهان و معاصی می باشد، ولی بسیاری از روزه داران است که از روزه خویش جز گرسنگی و تشنگی بهره ندارند، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «بسا روزه

(۶)

داران است که نصیبتان از روزه گرفتن تنها گرسنگی و تشنگی است، و بسا شب زنده داران است که نصیبتان تنها شب زنده داری است»، همچنین می فرماید: «کسی که دروغ‌گویی و عمل براساس آنرا ترک نکند پس خداوند هیچ نیازی ندارد تا غذا و آشامیدنی خود را ترک نماید»، و جابر بن عبد الله (رض) می فرماید: هرگاه روزه گرفتی باید گوش، چشم و زبانت از دروغ‌گویی و حرامکاری روزه بوده باشد، و خادم را اذیت نکن، و باید در روز روزه داری با وقار و آرام باشی، و نباید روز افطاری و روزه بودن را برابر نمایی، پس باید مسلمان تلاش نماید تا روزه اش روزه واقعی بوده باشد، تا ثمرهء مطلوب از روزه که عبارت از تقوا و پرهیزکاری است متحقق شود.

و برماست تا بدانیم که ماه مبارک رمضان ماه تلاش و زحمت و کار است، پس نباید تلاش و عمل خود را در این ماه نسبت به ماه های دیگر به خاطر خستگی و گرسنگی کم نماییم، چون بسیاری از مردم به خستگی و تنبلی تن می دهد و همه روزهای ماه مبارک را به خواب سپری می کند، و در نتیجه همه منافع و مصالح مردم در این ماه تعطیل می شود، در حالی که این چنین کارها مخالف منافع اهداف روزه است، چون خداوند می فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ ترجمه: «ای کسانی که ایمان آورده اید! (روزه گرفتن) ماه مبارک رمضان بر شما فرض شده است همچنان که بر ملت‌های پیش از شما فرض شده بود، تا باشد که تقوا پیشه کنید»، چون تقوی با تنبلی و خستگی متحقق نمی شود، بلکه با انجام افزایش عبادت و کار و اخلاص و مراقب دانستن خداوند متعال متحقق می گردد.

وقتی مخصوص ترین صفات روزه دار مراقب دانستن خداوند متعال است، پس این صفت تقاضا می کند که خداوند متعال در وفا کردن به حق عمل و تلاش مراقب بوده باشد، پس کسی که مراقب نماز و روزه و

(۷)

جلوگیری از خوردن و نوشیدن تو است همان کسی است که مراقب وفا به حق عملت یا بی وفایی ات می باشد.

وقتی مهمترین واجب شخص روزه دار برای پذیرفته شدن دعایش، خوردن روزی حلال بوده باشد، پس باید بداند که اگر بدون ادا کردن حق عمل پاداشی نصیبش شود حتما حرام خورده است، زیرا که او می خواهد پاداش بدون عمل را به دست بیاورد، یا اینکه عقد و پیمان و شرطی را اخلاص نموده که انجام عمل خواستار آن است، برابر است این کار دولتی باشد یا خصوصی.

أَقُولُ قَوْلِي هَذَا، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ.

* * *

ستایش مخصوص خدایی است که پروردگار جهانیان است، گواهی می دهم بر اینکه نیست معبود برحق جز الله واحد و لاشریک، و گواهی می دهم بر اینکه سردار و پیامبر ما حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بنده و فرستاده اوست، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَيْهِ ، وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ ، وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

برادران مسلمان!

همانا عمل و عبادت دو روی یک سکه است، پس عبادت عمل است، و عمل خالص به درگاه خداوند عبادت است، و از هم دیگر جدا نمی شوند، خداوند متعال می فرماید: {وَقُلْ اَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ} ترجمه: «و بگو: عمل کنید، پس به زودی خداوند، و پیامبرش و مؤمنان اعمال شما را خواهند دید، و به زودی به سوی خدای دانای پنها و آشکار باز گردانیده می شوید، پس شما را به آنچه انجام می دادید آگاه می کند»، و کسی که در باره سیرت پیامبر صلی الله علیه وسلم و سیرت صحابه کرام و مابعد آنها در تاریخ اسلامی تفکر نماید درمیابد که ماه مبارک رمضان ماه کار و تلاش و تولید است، بلکه بسیاری از پیروزی

(۸)

ها و موفقیت های مسلمانان در همین ماه مبارک صورت گرفته است، پس این ماه واقعا ماه موفقیتها و پیروزی ها و فتوحات است، چون در همین ماه موفقیت بزرگ غزوه بدر صورت گرفت که معرکه جدا کننده میان حق و باطل بود، چون خداوند متعال مسلمانان را از نزد خود موفق و پیروز گردانید، با اینکه شمار شان و آمادگی شان خیلی اندک بود، خداوند می فرماید: {وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ} * إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آلاَفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُنَزَّلِينَ * بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فُورِهِمْ هَذَا يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلاَفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ * وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ { ترجمه: «و بی گمان خداوند شما را در جنگ بدر یاری کرد در حالی که شما ناتوان بودید، پس از خدا بترسید، باشد که سپاس گزاری نمایید * آنگاه که به مؤمنان می گفتی: آیا شما را کافی نیست که پروردگارتان شما را با سه هزار فرشته که از آسمان فرود می آیند یاری کند * آری، اگر صبر کنید، و پرهیزگاری نمایید، و دشمن با همین جوش و خروش سراغ شما بیاید. پروردگارتان شما را به پنج هزار فرشته نشاندار یاری خواهد کرد...».

و فتح مکه مکرمه در ماه مبارک رمضان بحیث بزرگ ترین فتح از جانب خداوند متعال صورت گرفت، چون خداوند با این فتح پیامبر خود و مسلمانان را عزت و کرامت بخشید، و شرک و مشرکین را رسوا نمود، و در عصر جدید موفقیت و پیروزی مصر در دهم ماه مبارک رمضان و ششم اکتوبر انجام گرفت طوری که خداوند مصر را موفق گردانید تا سرزمین و کرامت خود را برگرداند، و شعار سرباز مصری: گفتن الله اکبر، با روزه داشتن روز و عبادت و تلاوت قرآن و دعای صادقانه در شب بود، طوری که در نتیجه کامیاب شدند و توانستند متجاوزین را برانند، و از دین، وطن، سرزمین و حیثیت شان دفاع

(۹)

نمایند، و بزرگترین درس عملی برای همه کسانی بود که تجاوز بر مصر را به سر می‌پرورانند.

پس چقدر مناسب است تا ما دوباره به همه مجالات زندگی خویش برای به دست آوردن پیروزی و کامیابی به روحیت واقعی رمضان برگردیم، و ارکان حق و عدالت را تقویت بخشیم، و از سرزمین و آبرو و کرامت دفاع نماییم، تا که ملت ما جایگاه و هیبت اصلی خویش میان ملتهای دیگر را دوباره به دست بیاورند، دسترسی به این جایگاه جز به یکپارچگی و اتفاق و اجتماع در اطراف حق و هدف واحد با مزید کار و تلاش و زحمت متحقق نمیشود.

اللهم بارک لنا فی شعبان وبلغنا رمضان، وتقبله منا یا رب العالمین.